

1999 İPTAL FELSEFE SORULARI

1. Bilimsel kuramların ortaya çıkışlarını bir mucize olarak göstermek hiçbir şekilde savunulamaz. Bilimin geçmişine bakıldığında, önceleri bir atlama, sıçrama olarak görülen bilimsel çalışmaların, aslında kendinden önceki pek çok kaynaktan beslendiği görülmektedir. Başka bir deyişle, bilimin sellerini veya nehirlerini oluşturan küçük dereler, çaylar fark edilmektedir.

Bu parçada bilimsel bilginin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Bilimsel yöntemle üretilmesi
- B) Sistemli ve düzenli olması
- C) Olaylar arasındaki ilişkileri açıklaması
- D) Mantık ilkelerine uygun olması
- E) Birikimli olarak ilerlemesi

2. Hegel'e göre felsefe, nesnelere, düşünceyle görülmesi, düşünceyle ele alınmasıdır. Düşünme, kedi kendisiyle beslenir; dışarıdan sağlanacak bir gerece gerek yoktur. Hegel, gerçeğe, deneye hiç başvurmadan düşünceyle ulaşmaya çalışır.

Hegel'in bu yaklaşımında temel aldığı görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilginin kaynağı duyular değil akıldır.
- B) Doğuştan gelen hiçbir kavram yoktur, tüm kavramlar yaşantılar yoluyla kazanılır.
- C) Bilgi ancak mistik bir sezgi ile elde edilir.
- D) Düşünme yetisi bireyin algıladıklarıyla sınırlıdır.
- E) Düşünce yalnızca bir eylem aracıdır ve ancak bir araç olarak değer taşır.

3. Ege'deki bir koyu, tasarladığı otele uygun olduğu için güzel bulan bir mimar ya da incelemek istediği canlıları barındırdığı için beğenen bir biyolog estetik bir tavır içinde değildir. Aynı koyu, yalnızca kıyıya vuran dalgaların izlerinden, yamaçtaki ormanın suya yansımından etkilenecek beğenen bir kişinin bu tavrı estetikdir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi estetik tavrın belirleyici bir özelliğidir?

- A) Kişinin bir nesneyi kendi ölçütlerine dayanarak beğenmesi
- B) Kişinin hoşuna giden bir nesnenin çoğunluk tarafından da beğeniliyor olması.
- C) Kişinin, ilgi duyduğu nesneye çıkar gözetmeyen bir beğeni ile yönelmesi
- D) Kişinin beğenisinin nesnenin bütününe değil, belirli özelliklerine yönelik olması.
- E) Kişinin bir nesne ile ilgili beğenisini başkalarıyla paylaşmak istemesi

4. Vicdan, insanın kendi davranışlarının ahlakça değerli olup olmadığına karar vermesine yardımcı olan bire hakemdir. Bu yeti sayesinde insan, yapıp ettiklerinin toplumda var olan değerlere uygunluğu açısından yargıya varır.

Bu görüşe göre, vicdan aşağıdakilerden hangisi konusunda yargıya varılmasına yardımcı olur?

- A) Doğal veya doğa üstü olay
- B) Güzel veya çirkin nesne
- C) Doğru veya yanlış bilgi
- D) İyi veya kötü eylem
- E) Basit veya karmaşık görüş

5.

- Anarşizm, insan doğasının devlet ve toplumsal kurumlar tarafından bozulduğunu; insanların devlet düzeni olmadan da adil ve uyumlu bir biçimde yaşayabileceğini ileri sürer.
- Sofistler, insanın her yerde ve her zaman bağlanabileceği yasaların doğa tarafından konulmuş olduğunu; insan eliyle kurulmuş düzenlerin güçlüye ve egemen olana yaradığını, doğal durumda var olan güç dengesini bozduğunu savunmuşlardır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi anarşizm ve sofizm ortak özelliğidir?

- A) İnsan doğası ile uyum içinde olan bir devlet biçimi önermeleri
- B) Toplumsal kural ve düzenlerin insan özüne aykırı olduğu görüşünü benimsemeleri
- C) Devletin görevinin bireylere hizmet etmek olduğunu öne sürmeleri
- D) İnsanlar için her yerde ve her zaman geçerli olan toplumsal kuralları araştırmaları
- E) İnsan uygarlığının her türlü ürününü değerlessiz bularak reddetmeleri

6. Felsefe ilk kez Batı Anadolu'nun zengin liman kentlerinde ortaya çıkmıştır. Doğudan gelen ker- van yollarının sonunda bulunan bu kentler, deniz ticaretinin de merkezini oluşturmaktaydı. Ticari ilişkilerde sadece mallar değiş tokuş edilmez, bu malların üretiminde kullanılan bilgi, görüş ve teknikler de öğrenilirdi. İşte bu alışveriş Batı Anado- lu'nun liman kentlerinde yaşayanların dünyayı tanıma, dolayısıyla eski düşüncelerinden kuşku duyma ve bunların yerine yeni bilgi ve birikimlerine uygun bir düşünce sistemi oluşturma yönünde büyük bir atılım yapmasını sağlamıştır.

Bu parçada, felsefenin doğuşu aşağıdakiler- den hangisine bağlanmıştır?

- A) Çeşitli uygarlıkların bilgi birikiminden yarar- lanıldığı bir refah ortamının oluşmasına
- B) Ticaret yoluyla zenginleşen toplumlarda sa- natçı ve düşünürlere yönetimde önemli gö- revler verilmesine
- C) Toplumda kültürel etkileşim yoğunlaştıkça eğitime verilen önemin de artmasına
- D) Üretim tekniklerinin gelişmesi sonucu ulaşım araçlarının çeşitlenmesine
- E) Ticaretin geliştirdiği girişimci kişiliğin yaşam tarzına da yansımına

7. Bir felsefe tarihçisine göre,

- Epikuros'un acı yokluğunu en yüksek haz olarak belirlemesi, onun uzun yıllar damla hastalığının getirdiği acılarla boğuşmak zo- runda kalmasıyla;
- Platon'un demokrasi karşıtı eğilimleri, hocası Sokrates'in Atina demokrasisi tarafından ölüme mahkum edilmesi karşısında duyduğu kızgınlıkla açıklanabilir.

Felsefe tarihçisinin bu yaklaşımının temelinde aşağıdaki görüşlerden hangisi vardır?

- A) Düşünür, çevresindeki olayların etkisinden arındıkça yetkinleşir.
- B) Aynı çağda yaşayan düşünürlerin görüşleri arasında paralellik vardır.
- C) Düşünürler, ele alacakları konuları, yakın çevrelerinin yönlendirmesiyle seçerler.
- D) Bir düşünürün öğretisini açıklamak için, ya- şadığı çağda egemen olan görüşleri bilmek gerekir.
- E) Bir düşünürün kişisel birikimleri ve yaşantıla- rı onun düşünce sistemini etkiler.

8. Pythagorasçı okula göre, felsefenin amacı insan ruhunu kurtarmaktır. Mutluluğun insan ruhunda aranması gerektiğini ileri süren Pythagorasçılar ruhun kurtuluşunun ancak bilgi yoluyla saflaşarak ulaşılabilecek erdemli bir yaşayışla mümkün olduğun- u savunmuşlardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Pythago- rasçı okulun bir özelliğidir?

- A) Felsefe alanında, sorulardan çok cevaplara önem verme
- B) Felsefeyi salt bir düşünme eylemi olarak de- ğil, aynı zamanda bir yaşam biçimi olarak görme
- C) Akla dayalı çıkarımların yanı sıra duyulara dayalı bilgiye de değer verme
- D) Bilginin doğruluğunu, sağladığı yarara değil, öğeleri arasındaki tutarlılığa bağlama
- E) Varlığın hem düşünceden hem de madde- den oluştuğunu ileri sürme

9. Günümüzün bilim adamları, genellikle bilimin en son ürünleriyle ilgilenirler; bugün yararını yitirmiş birçok bilimsel buluşu önemsemezler. Oysa bilim tarihçisi, sadece en yeni ürünlerle değil bunlar- dan önceki bütün gelişmelerle de ilgilenir. Bilimin son ürünleri bir ağacın taze meyveleri gibidir. Meyveler acil ihtiyacımızı karşılar; ama ağaç ol- maksızın meyveler de varlık bulamaz. Bilim ta- rihçisi, bilgi ağacını kökleriyle ve dallarıyla bütün olarak bilmek ister. Bugünün meyvelerini takdir eder; ama geçmişin ve geleceğin meyvelerini de ihmal etmez.

Bu parçaya göre, bilim tarihinin temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilimsel çalışma alanlarını, içinde bulunduğu koşullar çerçevesinde değerlendirmek
- B) Bilimsel buluşların çeşitli alanlardaki etkileri- ni karşılaştırmak
- C) Bilimsel anlayışın doğuşunu ve gelişme sü- recini incelemek
- D) Bilimsel çalışmaların içinde bulunduğu ko- şulları iyileştirerek bilimsel gelişmeleri hız- landırmak
- E) Bilimsel anlayışın dışında kalan konuları be- lirleyerek ayıklamak

10. Başlangıçta, bilimsel bilgilerin her biri onu üreten tarafından bir bilimsel sav olarak ortaya atılmıştır. Bilimsel savlar henüz bilimsel bilgi adayı aşamasında olan önermelerdir. Bu önermeler, doğruluğu araştırmalarla gösterildiği ölçüde bilimsel gerçek niteliği kazanır. Bilimsel savlar itirazlara hedef olmakta devam ediyor, ancak gene de bilim adamlarınca ciddiye alınıyorsa, onların doğruluğunu araştırma süreci devam eder ve bazen bu süreç yüzyıllarca sürebilir.

Bir bilimsel savın, bu parçada sözü edilen süreçten geçerek bilimsel gerçek haline gelmesi için temel koşul aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bugüne kadar varolan bilgilerle tutarlı olması
- B) Ele aldığı olgunun sınanma yöntemini de önermesi
- C) Gelecekte ortaya çıkabilecek olaylarla ilgili öngöründe bulunması
- D) Nesnel olarak sınanabilir nitelikte olması
- E) Birtakım varsayımlara dayalı olması

1999 ÖSS FELSEFE SORULARI

1. Birçok filozof kendinden önce gelenlerin görüşlerinden farklı, kimi zaman onlara zıt bir görüşle ortaya çıkmış; kendinden sonra gelen filozoflar tarafından reddedilme kaderiyle de karşılaşmıştır. Bir bakıma, filozofun, felsefede kendisine kadar olan gelişmeleri ve savları gözden geçirerek yeni bir felsefe sistemine ulaşma çabası içinde olduğu söylenebilir.

Bu parçada aşağıdaki görüşlerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Felsefi görüşler, evreni ve varlığı bir yönüyle değil bütünüyle açıklamaya çalışır.
- B) Her felsefe sistemi onu oluşturan düşünürün kişiliğini yansıtır.
- C) Her felsefe akımı kendi içinde düzenli ve tutarlı bir bilgi bütünüdür.
- D) Felsefede üretilen bilgiler, doğruluğu ya da yanlışlığı tartışılmaz niteliktedir.
- E) Filozoflar, felsefedeki bilgi birikimini sorgulayarak kendi görüşlerini oluşturmaya çalışırlar.

2. Sofistler, düşünürlerin o zamana kadar üzerinde durmadıkları kültür, ahlak ve siyasetle ilgili sorunları ele alıp tartışmış, bu konuları felsefeye kazandırmışlardır. Bu, felsefenin gelişmesi açısından büyük bir katkıdır.

Bu parçada felsefi düşünmenin gelişmesinde aşağıdakilerden hangisinin öneminden söz edilmektedir?

- A) Bir konuda, diğer filozofların da onaylayacağı görüşler oluşturmanın
- B) Bir felsefi soruna yeni bir cevap aramanın
- C) Felsefi sorunları birden fazla yöntemle incelemenin
- D) Felsefenin tartıştığı konular evrenini genişletmenin
- E) Bir felsefi konuyu tüm yönleriyle ele almanın

CEVAP ANAHTARI: 1-E 2-A 3-C 4-D 5-B 6-A 7-E
8-B 9-C 10-D

3. Thales'e göre evrendeki her şey tek bir ana maddeden türemiştir. Anaximenes ve Anaximandros, Thales'in bu görüşünü paylaşmakla birlikte, ana maddenin konusunda onun-
kinden çok farklı görüşler ortaya atmışlardır. Burada asıl önemli olan, Anaximenes ve Anaximandros'un Thales'in savını herhangi bir otoriteye ters düştüğü gerekçesiyle reddetmek yerine, mantık ve deneyimlere aykırı olduğunu göstererek çürütmeye çalışmalarıdır. Bu tavır o dönem için çok yenidir. Çünkü o güne kadar evrenle ilgili her şey doğaüstü güçlere bağlanarak inanç konusu kabul edilmiş ve hiçbir zaman tartışılmamıştır.

Bu parçaya göre Anaximenes ve Anaximandros aşağıdakilerden hangisine öncülük etmiştir?

- A) Akılcı gerekçelere ve olgulara dayalı eleştiriye
B) Deneysel yöntemle yapılan araştırmalara
C) Bilgiye değer veren toplum düzeni arayışlarına
D) Devlet otoritesine karşı çıkan görüşlere
E) Meslektaşlar arasında dayanışmaya
4. Sokrates, konuşmalarında, kendisinin hiçbir şey bilmediği gerekçesiyle, karşısındaki kişiye sorular yöneltir. Bu sorular ve onlara aldığı cevaplarla, önce o kişinin ortaya koyduğu düşüncenin üstünlüğünü, temelsizliğini gösterir. Sorularına devam ederek, konuştuğu kişinin doğru düşünceye ulaşmasına yardımcı olur. Kendi deyişiyle "ruhta uyku halinde bulunan düşünceleri doğurtmaya" uğraşır.

Sokrates'in bu yaklaşımının temelinde aşağıdaki görüşlerden hangisi vardır?

- A) Bilgiye, o konuda uzman kişilerin görüşleri alınarak ulaşılır.
B) Bilgi, karşıt görüşlerin uzlaştırılmasıyla oluşur.
C) Saklı olan doğrular, insanın sorgulama yoluyla düşündürülmesi sonucu ortaya çıkarılabilir.
D) Apaçık olmayan gerçeklere, erdemli kişiler gibi, erdemsiz kişiler de ulaşabilir.
E) Doğrular, duyularımızın ve aklımızın kavrayabilme gücüyle sınırlıdır.

5. Bir düşünür, duyuları küçümseyen salt akılcı görüşe karşı, duyuların ağızından şöyle söylemektedir: "Zavallı akıl, beni çürütmek için dayandığın kanıtları yine benden alıyorsun."

Düşünürün bu sözle anlatmak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsan, duyularından gelen bilgiyi edilgin biçimde almaz; onları şüphenin ve aklın süzgecinden geçirerek yorumlar.
B) Duyulardan gelen bilginin doğru olup olmadığı, yine duyulardan gelen başka bilgilerin kullanılmasıyla anlaşılır.
C) Duyular, duyu organlarına yani bedenimize bağlı olduğu için sınırlıdır; akıl ise maddesel olmadığı için sınırsızdır.
D) Duyular bize olayların gerçek nedenlerini söyleyemez; olayların özü ancak akılla kavranabilir.
E) Doğadaki her şey, duyularla algılanması olanaksız olan ve hiçbir zaman değişmeyen bir ilk maddeden oluşmuştur.
6. Bir bilimsel bilgi ürettiğini iddia eden kişi, iddiasını bilimle uğraşan başka kişilerin de gerçekleştirebileceği gözlem ve deneylere veya onaylayacağı mantıksal çıkarımlara dayanarak belgelemekle yükümlüdür. Bilim çevrelerinin yeterince belgelenmiş saymadığı hiçbir iddia, bilimsel bilgi olarak kabul edilmez.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Bilimsel bilgi olgulara dayalı, tekrarlanabilir ve ölçütlerle denetlenebilir niteliktedir.
B) Bilim, insanın çevresinde olanları anlama ve açıklama ihtiyacından doğmuştur.
C) Bilim genelleycidir; tek tek olgularla değil, aynı türden olguların ortak yönleriyle ilgilenir.
D) Bilimsel bilgi, olaylar arasındaki ilişkileri açıklayarak bu olayların kontrol edilebilmesini sağlar.
E) Bilimsel bilgiler doğru olarak kabul edilen bir takım temel varsayımlara dayanır.
7. Bir düşünür, ahlaki değerler doğru ya da yanlış, bireylerin kanılarından bağımsız olarak belirlenir. Örneğin "Öldürmek kötüdür." yargısı, tıpkı "Üçgenin iç açılarının toplamı 180° dir." Yargısı gibi, doğruluğunu insanların duygu ve eğilimlerine göre değişmeyen bir yargıdır.

Bu düşünür, ahlak değerlerinde hangi özelliğin bulunduğunu öne sürmektedir?

- A) Erdemli yaşamın bir aracı olma
B) Tanımlanamaz nitelikte olma
C) Zamanla değişme
D) Nesnel olma
E) İnsanlar arasındaki ilişkileri yönlendirme

8. Stoacı görüşe göre, insan dünya sahnesinde yalnızca bir oyuncudur. Oynayacağı rolü seçemez, oyuna müdahale edemez. Her insanın bu sahne içinde ne yapacağını evrensel akıl belirler. Kişinin kontrol edebileceği tek şey vardır; kendi tavırları ve tutkuları. İnsan kendisine ne rol verilmişse onunla yetinmeli, sahip olamayacağı şeyler için açlık ve kıskançlık duymamalıdır.

Stoacıların bu görüşünün dayandığı temel varsayım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlar, davranışlarını başkalarına örnek olacak biçimde düzenlemelidirler.
- B) Olayları önceden kestirebilirsek onları yönlendirebiliriz.
- C) İnsanın, kendine bırakılmış küçük bir alan dışında, karşı konulamaz bir yazgısı vardır.
- D) Erdem, özgür iradenin ahlakça iyi olana yönelmesidir.
- E) Duyuların bize sağladığı bilgiler ile aklın sağladığı bilgiler sürekli çatışır.

9.

- Hobbes'a göre, insan bencildir ve onun bütün eylemleri bu bencil doğasının arzularını tatmin etmeye yöneliktir. Bu durum, çıkar çatışması yüzünden insanların birbiriyle sürekli savaş halinde olmasına yol açar. İnsanları bir arada tutabilmek için, devlet tek bir gücün egemenliğine dayanmalıdır.
- Locke insanların doğaları gereği iyi olduğunu, bunun sonucu olarak, ilişkilerinin iyi niyet, yardımlaşma ve işbirliğine dayandığını ileri sürer. İnsanlar arasındaki iyi ilişkilerin sürdürülebilmesi, tek bir gücün değil, çoğunluğun egemen olduğu bir devlet düzeniyle mümkündür.

Bu bilgilere göre, Hobbes ve Locke'ın devlet anlayışlarındaki fark, aşağıdakilerden hangisinin farklı oluşundan kaynaklanmaktadır?

- A) İnsanlığın geleceğiyle ilgili beklentilerinin
- B) İnsanın psikolojik yapısı ve özelliklerine ilişkin görüşlerinin
- C) Yaşadıkları çağa egemen olan siyasi görüşlerin
- D) Toplumsal düzenlemelerin gerekli olup olmadığı konusundaki inançlarının
- E) Çevrelerindeki insanlarla karşılıklı ilişkilerinin

10. Estetik, güzel üzerine düşünme çabasıdır. Refik Fersan'ın bir saz semaisi, Mikelanj'in bir heykeli güzel olduğu, bizde hoş ve soylu duygular uyandırdığı gibi, bir atın yürüyüşü veya bir kentin sokakları da güzel olabilir ve bizde benzeri duygular uyandırabilir. Estetik, güzeli bütün alanlarda, sanat felsefesi ise yalnızca sanat yapıtları çerçevesi içinde sorgular. Başka bir deyişle, sanat felsefesi, estetiğin kavram ve problemlerini sınırlı bir alanda inceler.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Güzellik sanat ile sınırlı değildir; başka alanlarda da söz konusudur.
- B) Estetik, doğadaki veya çevremizdeki bir olayın güzel olup olmadığını sorgulayabilir.
- C) Sanat felsefesinde ele alınan bazı kavramlar, estetiğin kapsamına da girer.
- D) Güzeli, hem estetiğin hem de sanat felsefesinin konusu olabilir.
- E) Sana yapıtı doğadaki güzelin, sanatçının yorumuyla yansıtılmasıdır.

CEVAP ANAHTARI: 1. E 2.D 3.A 4.C 5.B 6.A 7.D
8.C 9.B 10.E

2000 ÖSS FELSEFE SORULARI

1. Felsefenin insana ve topluma yaptığı katkıları göremeyen kişiler onun boş ve gereksiz bir uğraş olduğunu ileri sürmektedirler. Oysa insan yaşamındaki rolü kolayca gözlenen telefon, bilgisayar veya televizyon gibi nesnelerin üretiminde felsefenin doğrudan katkısı olmasa da değer ve düşüncelerin üretimindeki katkısı yadsınamaz. Ancak değer ve düşüncelerin insan yaşamındaki yansımaları yalnızca dolaylı olarak gözlenebilir.

Bu parçaya dayanarak felsefe ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Günlük yaşam üzerindeki etkisini görmek güçtür.
- B) Ürettiği düşünceler arasında tutarsızlıklar bulunabilir.
- C) Ortaya koyduğu idealler konusunda bireylerin uzlaşması zordur.
- D) Her toplumu farklı biçimlerde etkiler.
- E) Sorguladığı kavramlar zamanla değişir.

2.

- Felsefe, insanı, onu çevreleyen evreni ve toplumu bilmek ve tanımak amacıyla olduğu için çeşitli bilim alanlarının bu konulardaki bulgularını kullanır.
- Bilim, doğru bilginin koşulları, kaynakları ve sınırları konusunda kendisine yol gösterebilecek ve onu eleştirebilecek olan felsefi görüşlerden yararlanır.

Bu iki bilgiye dayanarak felsefe ve bilimle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir.

- A) Aynı sorulara farklı yanıtlar verirler.
- B) Bilgi edinmede aynı yöntemleri kullanırlar.
- C) Aralarındaki rekabetten güç alırlar.
- D) Toplumsal değişmeden aynı ölçüde etkilenirler.
- E) Birbirlerini karşılıklı olarak beslerler.

3. Küçük çocuklar bilimin konusuna giren sorular sorduğunda bir çok yetişkinin şaşırıldığını gözliyorum. "Ay neden yuvarlak?" diye soruyor çocuk. Bir çukurun derinliği en fazla ne kadar olabilir? Dünyanın doğum günü ne zaman? Bir çok yetişkin bu soruları tedirgin ya da alaycı bir tavırla yanıtlıyor veya yan çiziyor. "Ne sanıyordun? Ay kare mi olacaktı yani?" Kısa süre sonra, çocuk bu soruların yetişkinleri sıkıştırdığını farkına varıyor. Böyle birkaç daha deneyim yaşadından sonra da bilimden soğuyor.

Parçada, çocukların bilimden soğuması aşağıdakilerin hangisine bağlanmıştır?

- A) Çocukların bilimsel konulardan çabuk sıkılmalarına
- B) Yetişkinlerin çocuklara az zaman ayırmalarına
- C) Çocukların uygun soru sormayı bilmemelelerine
- D) Çocukların merak duygularının gerektiği gibi karşılanmamasına
- E) Yetişkinlerin, çocukları bilimsel konulardan uzak tutmak istemelerine

4.

- Bir toplumbilimci değerleri veya insanlar arası ilişkileri incelerken bireyleri belli bir biçimde davranmaya yöneltmez. Sadece, olanı olduğu gibi ele alır.
- Kepler yasaları, gezegenlerin nasıl hareket etmesi gerektiğini değil, nasıl hareket ettiği belirtir.

Bu iki durum, bilimsel bilginin hangi özelliğine örnektir?

- A) Evrensel olması
- B) Var olan durumu betimlemesi
- C) Mantık ilkelerine dayanması
- D) Birikimli olarak ilerlemesi
- E) Olayların denetim altına alınmasına olanak sağlaması

5. Doğa bilimlerinin kullandığı yöntemlerden biri de tümevarımdır. Bu yöntemle, belirli gözlemlerden yola çıkarak, gözlenmemiş olanları da içine alan genellemelerde bulunulur. Bu akıl yürütme biçiminin güvenilir olmadığını iddia edenler, pazardan elma alan bir kişinin tavrını örnek verirler. Bu kişi tezgahdaki elmalardan birkaçını inceledikten sonra diğerlerinin de inceledikleri gibi olması gerektiğine karar vererek elmaların tümünü satın alır. Elmaların hepsini incelemediği için, eve geldiğinde bu kişinin beklediğine uymayan, biçimsiz, çürük bir elma ile karşılaşma olasılığı her zaman vardır.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi tümevarım yönteminin sakıncalı bir yönü olarak ileri sürülmektedir?

- A) Duyulara dayalı bilgi edinme yolu olan gözlemden yararlanılması
- B) Doğanın akışına müdahale edilmeyip, gözlenecek nesnelerin doğanın kendi akışı içinde ortaya çıkmasının beklenmesi
- C) Bütünün sınırlı sayıdaki elemanı ile ilgili deneyimlere dayanarak bütün hakkında yargıya varılması
- D) Genellemenin herhangi bir olguya dayanmadan, akıl ve mantık ilkeleriyle yapılması
- E) Doğadaki her olayın bir nedeni olduğu varsayımının temele alınması

6. Bir araştırmayı tamamladığım zaman, sonuçlarımı ve dayanaklarımı önce meslektaşlarımla tartıştığım bilimsel toplantılarda sunarım. Eğer bir yanlışlık ya da eksiklik bulunmazsa, çalışmamı makale haline getirip bir dergiye yollarım. Derginin editörler kurulu makalemi uygun görürse, iki ya da üç hakemden görüş ister. Her hakem ayrı ayrı, makalemin yayımlanması hakkındaki görüşünü derginin editörüne bildirir. Hakemler araştırmamda yanlış bulursa, editör bu yanlışları bana yazılı olarak iletir. Ben bu yanlışları düzeltebilirim süreç yeniden başlar. Ancak bunları düzeltmezsem, aylarca uğraşarak bulduğum sonuçları unutup çalışmaya yeniden başlarım.

Bilimsel çalışmanın bu parçada anlatılan evresi aşağıdakilerden hangisiyle özetlenebilir?

- A) Bilimsel bilgi, bilimsel yöntemle uygun biçimde yapılan deneyler sonucunda elde edilir.
- B) Farklı bilim dalları arasındaki dayanışma bilimsel gelişmeyi hızlandırır.
- C) Bilim adamının sahip olduğu dünya görüşü, ne tür bilimsel çalışma yapacağını ve bulgularını nasıl yorumlayacağını etkileyebilir.
- D) Bir bilginin bilimselliğinin yetkili bilim çevresince denetlenip onaylanması gerekir.
- E) Bugün birtakım olguları açıklamada yararlanan bir bilimsel görüş, zamanla yerini başka bir bilimsel görüşe terk edebilir.

7. Faydacı ahlak anlayışına göre, en çok sayıda en büyük ölçüde mutluluk sağlayan eylem, ahlaki bakımdan doğru eylemdir. Dolayısıyla bir eylemi doğru veya yanlış olarak değerlendirmek için öncelikle o eylemin, ilgili kişilerin tümüne sağladığı hazlara ve getirdiği acılara bakmak gerekir.

Bu parçaya göre, faydacı ahlak anlayışı bir eylemin ahlaki bakımdan doğru olup olmadığını değerlendirirken aşağıdakilerden hangisini ölçüt alır?

- A) Eylemin sonuçlarını
- B) Eylemde bulunan kişilerin niteliklerini
- C) Eylemin hangi koşullarda gerçekleştirildiğini
- D) Toplumun eylemde bulunan kişiye karşı tutumunu
- E) Eylemin hangi amaçla yapıldığını

8. İnsanların düşünce ve görüşlerini serbestçe ifade etmesi, doğruların ve gerçeklerin ortaya çıkmasına ve kavranmasına katkıda bulunur. Bir düşünürün dediği gibi, düşüncelerin savunulmasından gerçekler doğar.

Aşağıdakilerden hangisi bu görüşü destekler?

- A) Devletin ekonomik alana müdahalesinin azaldığı, bireylerin özgürce ekonomik girişimde bulunduğu dönemlerde toplumsal refah yükselmiştir.
- B) Bilim ve felsefedeki başlıca ilerlemeler, düşünce ve inanç özgürlüğünün olduğu dönemlerde ve ülkelerde gerçekleşmiştir.
- C) Bireyin yeteneklerini özgürce geliştirdiği eğitim ortamlarında, dünyada iz bırakan sanatçılar yetişmiştir.
- D) Bireylerin yurttaş olarak haklarının korunduğu toplumlarda oluşan güven ortamı, insanların daha üretken olmalarını sağlamıştır.
- E) Çeşitli düşünce ve görüşlerin bir arada yaşaması, ilk önce değişik kültürlerle iletişim olanağı bulan toplumlarda görülmüştür.

9. Aristoteles, yönetim biçimlerini anlatırken şöyle demektedir: "Devlet birçok kişi tarafından yönetilirse bu ona, tıpkı giderleri toplulukça karşılanan bir şölenin tek kişinin hazırlayacağı şöleden daha üstün olması gibi bir üstünlük sağlar. Onun içindir ki çoğunluk, birçok durumda, her kim olursa olsun tek bir kişiden daha iyi yargıdır. Ayrıca çokluk daha güç bozulur ve kısırlır. Kötü bir anında olan ya da konuya ilişkin çok güçlü duyguları bulunan bir kişinin yargısı ister istemez çarpık olacaktır. "Öte yandan, bir kitlenin yargıda bulunması durumunda, kitleyi oluşturan her kişinin aynı anda aynı duygulara kapılmasını ve yargısını çarpıtmasını ayarlamak güçtür."

Aristoteles, bu sözleriyle aşağıdakilerden hangisini vurgulamaktadır?

- A) Yönetim yetkisinin bir çok kişiye dağıtılmasının iktidar kavgasını önleyeceğini
B) Devlet işlerinde işbölümünün, halk arasındaki dayanışmayı artıracığını
C) Yönetim sorumluluğunun bir gruba paylaştırılması gerektiğini
D) Kişilerin grup içinde, yalnız başlarına olduğundan daha duygulu davrandıklarını
E) İnsanın mutluluğa ancak toplum içindeyken erişebileceğini

10. Bir tabloda gökyüzünün mavi, otun yeşil olmasını bekleyen kimseler, tabloda başka renkler görünce şaşırırlar. Oysa, mavi gök ve yeşil çayırlara ilişkin her şeyi unutmayı bile denesek, dünyaya sanki başka bir gezegenden şimdi gelmişçesine bakıp onu ilk görmüş gibi olsak, işte o zaman nesnelere değişik renklerle görünürlerdi bize. Ressamlarda bazen başka bir gezegenden gelmiş gibi, dünyayı yepyeni bir gözle görmemizi isterler. Bize, doğadaki varlıkların güzelliklerini görmeyi öğretenler de onlardır. Onları izleyip, onlardan bir şeyler öğrenirsek, pencereden dışarı bakmak bile heyecan verici bir serüvene dönüşecektir.

Bu parçada, sanat eserinin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Sadece, güzel olması amacıyla yapılması
B) Bir benzerinin olmaması
C) Belirli bir sanat akımının izlerini taşıması
D) Sanatçının öz ve biçim arasında kurduğu bir dengenin sonucu olması
E) Dünyayı, alışık olunandan farklı bir anlayışla yansıtması

2001 FELSEFE SORULARI

1. Felsefe, kendine dönük düşünmedir. Felsefe yapan zihin hiçbir zaman yalnızca bir nesne hakkında düşünmez. Herhangi bir nesneyi düşünürken, aynı zamanda hep o nesneye ilişkin kendi düşüncesi hakkında da düşünür. O zaman, felsefeye ikinci dereceden düşünce, düşünce hakkında düşünce denebilir.

Bu parçada felsefenin hangi özelliğinden söz edilmektedir?

- A) Cevaplarından çok sorularıyla var olduğundan
B) Düşünme sürecinin her aşamasında yer aldığından
C) Kendi etkinliği üzerinde yoğunlaşarak kendini sorguladığından
D) Özgür düşünmenin yöntemi olduğundan
E) Sorularını bilimsel verileri temel alarak oluşturduğundan

2. İnsan, yalnızca bir organizma olmaktan öte, zihne ve buna olarak da bilince sahip bir varlıktır. İnsan kimi gereksinimlerini bilincinden bağımsız bir şekilde, başka birçok canlının yaşam işlevleri gibi, içgüdüleriyle sağlayabilir. Yine de onun en belirgin özelliklerinden biri, eylemlerinin büyük bir bölümünü bilerek ve istençle yapıyor olmasıdır. İnsan bilinçli eylemleriyle, içgüdüsel olarak yapabileceklerinden pek çoğunu ve çok daha etkili olanlarını gerçekleştirir. Bu yolla, doğayı, yaşamı açısından daha uygun koşullara doğru değiştirir.

Bu parçaya göre insanı diğer canlılardan ayıran özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eylemlerinin, daha çok düşünsel süreçlere dayalı olması
B) Diğer canlılar üzerinde üstünlük kurması
C) Çevre koşullarına uyum sağlaması
D) Diğer canlılarla bir arada yaşayabilmesi
E) İçgüdülerinin diğer canlılardan daha güçlü olması

3. Eğer bir bilginin bilimsel olarak ortaya konması gerekiyorsa, her şeyden önce onu diğer bilgilerden ayıranın, yani ona özgü olanın kesinlikle belirlenebilmesi gerekir. Bu belirlemenin yapılmadığı bilgiler çoğaldıkça, terimler, kavramlar birbirine karışır, bilim bundan son derece zarar görür.

Bu parçada bilimsel çalışma alanında aşağıdakilerden hangisinin önemi üzerinde durulmaktadır?

- A) Kesin bilgiye ulaşma yönteminin
B) Uygulama alanlarının saptanması
C) Benzer alanlarla olan etkileşimin
D) Bilginin sınırlarını belirlemenin
E) Çalışma etiğinin

Cevap Anahtarı: 1.A 2.E 3.D 4.B 5.C 6.D 7.A
8.B 9.C 10.E

4. Akşam karanlığında eve girdiğinizde her zamanki gibi elektrik düğmesine basıyorsunuz; ama beklediğinizin tam tersine lambanız yanmıyor. Bir an için şaşkınlık içindediniz. İster istemez çok geçmeden kafanızda birtakım olasılıklar belirecek, şaşkınlığınızı giderecek bir açıklama bulmaya girişeceksiniz. Sigorta atmış olabilir, ampul gevşemiş olabilir vb. Bu olasılıklardan birinin doğru çıkması halinde şaşkınlığınız giderilmiş olacak, beklenmeyen durum sizin için beklenen bir durum niteliği kazanacaktır. Demek oluyor ki açıklama çabası şaşkınlığınızı giderme, beklentilerimizle olup bitenler arasındaki uygunluğu sağlama ihtiyacımızdan doğmaktadır. Bu, günlük düşünme düzeyinde olduğu gibi bilimde de böyledir.

Bu parçaya göre “açıklama” eylemi aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?

- A) Her sorunun cevaplanabilmesi için yeterli bilgiye sahip olunduğu inancından
- B) Beklenmeyen bir durumun yarattığı huzursuzluğu giderme isteğinden
- C) Bilimsel bilginin başkalarına da aktarılması gerektiği düşüncesinden
- D) Günlük düşünce düzeyinden, bilimsel düşünce sürecine geçilmesi gereksiniminden
- E) Çeşitli alanlardaki bilgileri birbiriyle ilişkilendirme çabasından

5. Filozof, bir temele oturtulmuş ama sonuna kadar geliştirilmemiş bir düşünceden işe başlar ve bu düşünce üzerine çalışmaya devam ederse, bu ışığın ilk kıvılcıklarını borçlu olduğu düşünürün ulaştığı yerden daha ileri gider.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

- A) Filozof, işine önyargısız ve eskimiş genellemelerden arınarak başlamalıdır.
- B) Filozof, felsefi soruşturmaya başlarken, sorulabilecek tüm soruları öncelikle kendisine sormalıdır.
- C) Filozof, yaşadığı çağın ele alınmamış temel sorunlarından yola çıkmalıdır.
- D) Felsefe etkinliği, filozofların kendi aralarındaki tartışmalarla gelişir.
- E) Filozoflar felsefi düşünce birikiminden beslenir ve bu birikime katkıda bulunur.

6. Yaptığımız her eylem dünyamızı şekillendirir. Her eylemimizle, aslında ne istediğimize, dünyanın nasıl bir yer olması gerektiğine ilişkin zihinsel tasarımızı ortaya koyarız. Yaptığımız her eylem, insan olmaya ilişkin bir değeri korur veya o değere zarar verir. Örneğin, yoksul birine yardım ederken aslında yaptığımız; “Herkes muhtaç durumdaki kişilere yardım etmelidir.” demektir. Bunu dünyanın her yeri ve herkes için her durumda talep ederiz. Tersine, eğer hırsızlık yapıyorsak veya herhangi bir tür hırsızlığa göz yumuyorsak bu; “Hırsızlık yapmak iyi bir şeydir ve dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir kimse hırsızlık yapabilir.” demektir. Bu durumda artık; “Hırsızlık kötüdür.” deme olanağımız ortadan kalkar.

Bu parçada savunulan görüş aşağıdakilerden hangisiyle özetlenebilir?

- A) İnsan, eylemlerinden sorumludur.
- B) Eylemlerimiz bizi mutluluğa götürmelidir.
- C) Eylemin değeri, bireye sağladığı faydayla ölçülür.
- D) Hukuk kuralları ahlak kurallarına uygun olmalıdır.
- E) İyi ve kötü, göreceli kavramlar olduğu için bunlar hakkında yargıya varmak güçtür.

7. Erdemli insan, yalnızca erdemli olma özelliklerini taşıyıp bunun bilincinde olan insan değildir; eylemleriyle de sahip olduğu erdemleri yansıtabilmelidir. Çağımızda, erdemler üzerine konuşulup, erdemli olmaya ilişkin bilgiler üretilmesine karşın, insanların eylemleri ve sözleri birbirini tutmamaktadır. Erdemli insan, bilgisi ile yaptığı, düşüncesi ile eylemi arasında boşluk olmayan insandır.

Bu parçada erdemlin hangi yönü vurgulanmaktadır.

- A) Gözlemlenebilmesinin çok zor olduğu
- B) Eylem alanına da taşınması gerektiği
- C) Ancak bilgili kimselerin sahip olabileceği
- D) Sonucunun kişiye bir başarı olarak dönmesi gerektiği
- E) Mutluluk verdiği ölçüde değerli sayılacağı

8. Doktorlar, ateşli hastalıkları, başlangıcında iyileştirmenin hiç de güç bir iş olmadığını, asıl güçlüğün herhangi bir hastalığı saptama konusunda yaşadığını söylüyorlar. Ama zaman geçip de eğer hastalığın ayırına varılıp gerekenler yapılmazsa, iyileştirilmesi çok güç oluyor. Aynı şey "devlet" için de söz konusudur. Çünkü, herhangi bir yönetimde ortaya çıkma olasılığı bulunan aksaklı ve huzursuzluklar önceden saptandığında, bu tehlikeyi önlemek daha kolaydır. Ancak, bu aksaklıkların herkes tarafından görülecek ölçüde filizlenip büyümesine izin verilecek olursa, olayları kontrol altına almak için etkili çareler bulmakta zorlanılacaktır.

Bu parçada devletin sorumluluklarının hangisinden söz edilmektedir?

- A) Eğitim seviyesi yüksek yurttaşlar yetiştirmek için politikalar geliştirme
- B) İşleyişiyle ilgili olarak yurttaşlarını bilgilendirme
- C) Varlığını sürdürmek için yurttaşlık bilincini güçlendirme
- D) Kendi yapısını sorgulama ve çıkabilecek sorunlara karşı önlem alma
- E) Kişi hak ve özgürlükleriyle ilgili uluslararası sözleşmelere bağlı kalma

9. Estetik beğenilerin tartışılmayacağı sözü doğru olabilir; ama bu, gelişebileceği doğrusunu da dışlamamalıdır. Bunu, herkes, herhangi bir alanda, günlük yaşantısından çıkarabilir. Örneğin, değişik müzik türleri dinlemekten pek keyif almayan birisi, müziğin diğer türlerini inceleyecek vakit, istek ve fırsat bulsa, yeğlediği türü ve tarzları yanılmadan ayırt edecek düzeye gelebilir; artan bilgisi da müzikten daha ince tatlar almasına katkıda bulunabilir. Aynı şekilde bir kişi değişik minyatürleri seyrede seyrede minyatür sanatı konusunda bir anlayışa ve seçiciliğe ulaşabilir.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Sanat hakkında bilgi sahibi olmak için sanata eleştirel bakmak gerekir.
- B) Yapımı çok zaman ve emek gerektiren yapıtlar çoğunluk tarafından beğenilir.
- C) Sanat yapıtları ancak o ürünü yaratan sanatçılar tarafından açıklanabilir.
- D) Üzerinde görüş birliğine varılan yapıtların sanatsal değeri vardır.
- E) Sanattaki beğeni,, karşılaşılan eserler çeşitlendikçe gelişir.

10. Büyük bir sanat yapıtı karşısında kişi, dünyaya bakış açısının genişlediğini, hem dünyayı hem de kendi benliğini kavrayışının derinlik kazandığını görür. Yeni bir ışık altında bakar her şeye, bir çok şeyi ilk kez görür; ama hep olgunlaşarak bakar. Her yapıtın dünyası, bir bakıma, onu algılayanın dünyasıyla bütünleşir; iki dünyanın karşılıklı alışverişinden kendi benliğinin aydınlandığını gözler kişi.

Bu parçada bir sanat yapıtının hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) İnsan doğasını yansıtmaması
- B) Sanatçının duygularını dile getirmesi
- C) İzleyen kişiyi geliştirme
- D) Bir eşinin daha bulunmaması
- E) Bir yarar gözetilerek yapılmaması

CEVAP ANAHTARI:1.C 2.A 3.C 4.B 5.E 6.

2002 ÖSS FELSEFE SORULARI

1. Düşünme, doğuştan gelen bazı yatkınlıklara dayalı olmasına karşın, öğrenmeyle gelişen bir etkinliktir. Bu açıdan, büyük düşünürler de dahil, herkes “düşünme öğrencisi” sayılabilir. Düşünmek bir borçlanmayı da beraberinde getirir. Düşünme sürecinde borcumuzu “yanlış”la öder, karşılığında “doğru”yu alırız. İnsanoğlu yanlış yapmaktan kurtulamayacağına göre, bu süreç asla bitmez. Her seferinde bilginin kristal kalesini yıkar, sonra yeniden daha yükseğini kurmaya başlarız.

Bu parçada, düşünmeyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Kesin bilgiye ulaşmanın en etkili yöntemi olduğu
- B) Yapılan hatalardan alınan derslerle sürekli geliştiği
- C) Soyut verilerden yola çıkarak somut sonuçlara ulaşma çabasından kaynaklandığı
- D) Yalnızca özgür ve bağımsız bir ortamda gelişebileceği
- E) Bütün soruların cevaplanabileceği varsayımına dayandığı

2. Bir masalda, iki terzi, krala diktikleri giysiyi yalnızca akıllı insanların görebileceğini söyleyerek onu kandırırlar. Aslında ortada, dikilmiş herhangi bir giysi yoktur. Kralla karşılaşanlar, akılsız diye damgalanmamak için, onun çıplak göründüğünü söylemez; aksine, olmayan giysiyi herkes övgüler yağdırır. Kralın çıplak olduğunu, onu gören bir çocuk söyler yalnızca. Bir düşünür de bir çocuk gibi, gerçeği söyleyebilecek yüreklilikte olmalıdır. Kendi çağının tüm önyargılarına karşın, saygınlığın zedelenmesi pahasına, gerçeği olduğu gibi ortaya koymalı; çocukların yetişkinlikte yitirdikleri bu özelliği korumaya çalışmalıdır.

Bu parçaya göre, bir düşünürde aşağıdaki özelliklerden hangisinin bulunması gerekir?

- A) Cevaplardan çok, sorulara ağırlık verme
- B) Soruşturmasına, olabildiğince çok soruyla başlama
- C) Bilimsel otoritelerle uyum içinde çalışma
- D) Daha önce cevaplanmamış sorular sorma
- E) Genel görüş ve kabullerin tutsağı olmaktan kaçınma

3. Filozoflar işlerini yaparken sorulardan yararlanırlar. Filozofun elindeki sorular, probleme çözüm getirmenin bir anahtarıdır. Genellikle, karşılaşılan problemler zaman içerisinde pek fazla değişmez. Zamanla değişen, filozofun problemin çözümünde rol oynayan farklı etkenleri seçebilmesidir. Problemi, farklı sorular sorarak irdelediğinde “varolan”ın daha önce gözden kaçmış olan yanları aydınlanmaya başlar, Böylece her doğru soru, onu problemi çözmeye bir adım daha yaklaştırır.

Bu parçada filozofun sorduğu soruların hangi yönü vurgulanmıştır?

- A) Problemlerin çözümüne ışık tutması
- B) Olaylarda fazla değişiklik olmadığını göstermesi
- C) Herkes tarafından sorulduğunda önemini yitirmesi
- D) Dünyaya egemen olma isteğinden kaynaklanması
- E) Çözümeyecek problemler için zaman harcanmasını önlemesi

4. Bilimin büyük trajedisi, güzelim bir hipotezin acımasız bir gerçek tarafından öldürülmesidir.

Bu görüş, bilimsel hipotezle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

- A) Hipotez oluşturulurken bilimsel yasalardan yararlanılmalıdır.
- B) Bir hipotezi çürütecek kanıtın bulunamaması o hipotezin doğru olduğunu gösterir.
- C) Bilinmeyenin açıklanmasını sağlayan hipotezler güzel görünür.
- D) Bir hipotez doğru görünse de araştırma bulguları onun yanlış olduğunu ortaya koyabilir.
- E) Hipotez hem yalın hem doğru olmalıdır.

5. Bilim adamı problem çözme sürecinde, önce, problemini aydınlatacak noktaları saptamalı, sonra bu saptamalarda deneysel olarak sınanabilir sonuçlar çıkarmalıdır. İkinci aşama için gereken bilgiyi ona okul öğrenimi vermiştir; bu bilgilere dayalı çalışmaları onun başarılı olmasını sağlar. Ancak ilk aşamada başarılı olabilmesi için bilim adamının elinde ne bilinen bir yöntem vardır ne de okulda öğrendiklerinin ona yararı olacaktır.

Aşağıdaki yargılardan hangisi, bu parçada öne sürülen görüşü özetlemektedir?

- A) Aynı probleme çözüm arayan bilim adamları, aynı noktadan yola çıksalar bile farklı sonuçlara ulaşabilirler.
- B) Bilim adamı bilimsel kuramlardan yola çıktığında, ulaşacağı sonuçlar bilim çevreleri tarafından kabul edilecektir.
- C) Bilim adamının başarılı olabilmesi, yalnızca eğitim ile değil, probleme çözüm getirecek noktaları fark etme yeteneğine de bağlıdır.
- D) Bilim adamının izlediği yöntem doğruysa ulaştığı sonuç da doğrudur.
- E) Bilim adamı çalışmalarına başlarken kendisinden önceki önemli çalışmaları incelemeli onlardaki eksiklikleri görebilmelidir.

6. Dünyada kötülük, çoğu zaman bilmemekten kaynaklanır. Tek başına iyi niyet, iyiyi istemek bir eylemin iyi sonuç vermesi için yeterli değildir. Sadece iyiyi istemekten yola çıkan bir eylem, eğer bilgiyle aydınlatılmamışsa kötüyü istemek kadar zarar verebilir.

Bu parçada savunulan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İyiyi istemek, iyinin gerçekleşmesi için yeterli olmasa da ahlaki bir görevdir.
B) Kötü niyetle yapılan bir eylem de yarar sağlayabilir.
C) Bilgiye dayalı her eylem, iyi niyetle yapılmamış olsa da iyi eylemdir.
D) İyinin gerçekleşmesi için, hem iyinin amaçlanması, hem de bilgidен yararlanılması gerekir.
E) İnsanlık değerlerini korumak ve yüceltmek amacıyla yapılan her eylem iyi eylemdir.

7. İnsan değerlidir. Çünkü, doğuştan getirdiği potansiyel ona "iyi insan" olanağı sunar. Yani kişi uygun ortamda yeterli eğitim alarak yetiştiğinde, herhangi bir alanda başarılı olabilir, o alanda yaptıklarıyla insanlığa katkıda bulunabilir.

Bu parçaya göre, insanı "değerli" yapan aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hangi alanda uzmanlaşacağına kendi iradesiyle karar verebilmesi
B) İyi ile kötüyü ayırt edebilmesi
C) Uygun koşullar sağlandığında insanlığa hizmet edebilecek yetenekte olması
D) Özelliklerinin bir kısmını doğuştan getirmiş olması
E) Her koşulda zorlukların üstesinden gelebilecek potansiyele sahip olması

8. Geometri kuralları belirlenirken nasıl nokta, çizgi, uzay gibi temel kavramlardan yola çıkılıyorsa, hukuk kuralları da hak, adalet, etik gibi temel kavramlara dayandırılır; yasalar bu kavramlardan türetilir. Tarih boyunca ister teokraziyle, ister otokraziyle, ister demokrasiyle yönetilsin, tüm devletler hukuka gereksinim duymuşlardır. Bir devletin hukuk sistemi, o devletin yapısının biçimlenmesinde etkilidir. Devletlerin hukuk sistemleri arasındaki farkı belirleyen de yasa yaparken gerekli temel kavramları hangi ilkelere aldıkları ve o kavramları nasıl kullandıklarıdır.

Bu parçada hukukun hangi yönünden sözü edilmemektedir?

- A) Belirli kavramları temel aldığından
B) Her tür devlet düzeni için gerekli olduğundan
C) Devlet düzeni üzerinde etkili olduğundan
D) Yapısının, dayandığı temel kavramlara göre değiştiğinden
E) Bilimsel kurallarla uyumlu olması gerektiğinden

9. İnsan olarak yaşantılarımız ve iç dünyamız bilinmeyenlerle, keşfedilmemişliklerle doludur. Sanat, insanın iç dünyasını keşfetmeye, adlandırmaya çalışır. Sanat yapıtında okura, seyirciye, dinleyiciye sunulan onun için yeni olan bir yorumdur. Bir şiir, bir resim, bir senfoni, insan için hep yeni bir keşif, yeni bir adlandırmadır. Gerçekten de bir sanat yapıtıyla ilk kez karşılaştığında insanı şaşırtan budur.

Bu parçada, bir sanat yapıtı karşısında duyulan şaşkınlık aşağıdakilerden hangisine bağlanmaktadır?

- A) Dünyayı eleştirel bir bakış açısıyla yansıtmasına
B) İnsanın anlayamadıkları karşısında duyduğu korkuyu gidermesine
C) İnsanı önceden farkına varamadığıyla karşı karşıya getirmesine
D) İnsana hoş duygular yaşatmasına
E) Başka sanat yapıtlarında ele alınmamış bir konuyu işlemesine

10. Kitap okuyan bir çocuğun kendisini kitabına konusuna kaptırması, söz gelişi zavallı Robinson'u adadan kurtarmak için kafa yorması, sanat yapıtının doğası yönünden ilginç bir durumdur. Elindeki romana dalmış bir yetişkinin, odaya başka birinin girmesiyle birden irkilmesi, gerçek dünyaya ancak birkaç saniye duraksadıktan sonra uyum sağlayabilmesi de böyle bir durumun sonucudur. Bu iki örnekte de romanın kurmaca yapısı, okuru yaşadığı dünyadan çekip olayların salt duyularla izlenemeyeceği bir dünyaya itmiştir.

Bu parçaya dayanarak sanat yapıtıyla ilgili aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Düş gücüyle keşfedilebilecek ayrı bir dünyası vardır.
B) Sanatçının dünyaya bakış açısını yansıtır.
C) Yaşamın değerinin kavranmasına yardımcı olur.
D) Temel amacı, gerçeğin kavranmasını sağlamaktır.
E) Gerçek dünyayı yücelterek yeniden kurular.

CEVAP ANAHTARI: YOK

2003 ÖSS FELSEFE SORULARI

1. Filozof "kavram dostu"dur. Bu, felsefenin yalnızca basit bir kavram derleme, keşfetme sanatı olmadığını söylemek demektir. Çünkü, kavramlar ille de birtakım formlar ya da keşifler değildir. Başka bir deyişle felsefe, kavramlar yaratmayı da içeren bir disiplindir. Dost, kendi yaratılarının dostudur. Örneğin; Platon "İdea", Aristoteles "Töz", Descartes "Cogito" kavramlarıyla neredeyse birlikte anılırlar. Çünkü felsefelerinin temelini bu kavramlar oluşturur ve bu kavramlar onların tanımlamalarına göre anlam kazanmıştır.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Kavramlar basit bilgilerdir.
B) Felsefenin temelinde merak vardır.
C) Felsefe gerçeğe ulaşma çabasıdır.
D) Kavramlar yaratıcılarının güçlü izlerini taşır.
E) Düşünme kavramlar arasında ilişki kurmaktadır.

2. Düşünmek, herkesin yürüdüğü yollardan başka yollarda yürüme yürekliliği göstermeyi gerektirir. O yollar bireyi dönüp dolaşıp herkesin gittiği yola götürse bile, hazır yolların çok sayıdaki yolcusuyla kendi yolunu kendi açan tek yolcu arasında büyük ayrılıklar vardır.

Bu parçada sözü edilen "yüreklilik" aşağıdaki düşünme biçimlerinden hangisine ortam hazırlar?

- A) Bağımsız
B) Tutarlı
C) Çağrışımlı
D) Eleştirel
E) Sistemli

3. En büyük bilgi, bildiklerimizden başka bilgilerin de olduğunu bilmektir.

Bu cümlede savunulan görüş aşağıdakilerden hangisiyle paralellik gösterir?

- A) İnsan, aklıyla her şeyi bilebilir.
B) Bilgiler bizim bildiklerimizle sınırlı değildir.
C) En doğru bilgi, işimize en çok yarayan bilgidir.
D) Doğru bilgiye yalnızca sezgilerle ulaşılamaz.
E) Güvenilir bilgiler kendi deneyimlerimizden edindiklerimizdir.

4. Gerçek sadece deneyimde vardır, hem de sadece herkesin kendi deneyiminde. Bu deneyimler, bir başkasına nakledildiği an öyküye dönüşür. Olaylardaki gerçeği, kesin gerçeği ispatlama olanağı yoktur. Olsa da bundan kaçınmak gerekir. Hayatın gerçekliği konusunu tartışmayı filozoflara bırakmalıyız. Gerçek olan, benim şu an denizin kıyısında oturuyor olmam, ay ışığının yansımalarını denizin sularında görmem. Gerçek olan benim.

Bu parçadan aşağıdaki sonuçların hangisi çıkarılamaz?

- A) Yaşantıların öznel olduğu
B) Gerçekliğin, yaşadıklarımızı fark etmemizle ilgili olduğu
C) Gerçeğe ancak yaşayarak ulaşılabileceği
D) Yaşanılanların başkasına aynen aktarılamayacağı
E) Gerçekliği filozofların dışında kimsenin anlamayacağı

5. Dünyanın ya da bilimin bana herhangi bir felsefi sorunun sunacağını sanmıyorum. Bana felsefi sorunlar sunan, diğer filozofların dünya ya da bilim hakkındaki yorumlarıdır. Genelde iki tür sorunla ilgileniyorum: Birincisi filozofun ne demek istediğini tam ve doğru olarak kavramak, ikincisi de söylediklerinin doğruluğuyla ilgili doyurucu dayanak olup olmadığını bulmak.

Bu parçada sözü edilen iki sorun, sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Anlama – Temellendirme
B) Doğrulama – Yanıtlama
C) Açıklama – Anlama
D) Yorumlama – Tanımlama
E) Öndeyide bulunma – Açıklama

6. İnsan bir fotoğraf makinesi değildir; bütün algılarımız bazı varsayım ve kavramlar çerçevesinde oluşmaktadır. Günlük yaşamda olduğu gibi bilim de de çevremizde olup biten her şeyi değil, ancak bazı şeyleri algılar veya gözleriz. Araştırmanın amacına göre bir ayıklama yapmak, yalnız konusuna ilişkin olgularla ilgilenmek, bilim adamı için hem doğaldır hem de bir zorunluluktur.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Bilimsel çalışmalar birikimli olarak ilerler.
B) Bilimsel çalışmalarda seçicilik söz konusudur.
C) Bilimsel yasalar uygulanabilir niteliktedir.
D) Bilimde amaç, genellenebilir sonuçlara ulaşmaktır.
E) Bilimsel yasalar evrenseldir.

7. Bir kişi, bir eylemin kendini haksız duruma düşüreceğini bile bile o eylemi yapıyorsa, bu kişi bilinçli olarak haksızdır. Öte yandan haksızlık alışkanlık haline geldiğinde, haksızlıktan kaçınmanın kişinin elinde olmadığı da bir gerçektir. Fakat yine de kişi alışkanlıklarından sorumludur; çünkü o, alışkanlıklarının gerçek yaratıcısıdır. Her ne kadar eylemin yinelenmesi alışkanlığa neden olsa da eylemin dayanağı özgürlüktür.

Bu parçada savunulan görüşün temelindeki düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Alışkanlıklar yaşamı kolaylaştırır.
B) Toplum bireylere sorumluluklarını hatırlatmalıdır.
C) Haksız eylemleri yapanlar cezalandırılmalıdır.
D) Sınırsız özgürlük olumsuzlukların nedenidir.
E) İnsan, ahlakla ilgili eylemlerinde özgürdür.

8. Brian Redhead'e göre, siyasal düşünce tarihi, belli bir soruyu yanıtlama çabalarının tarihidir. Soru aynen durmakta yalnızca yanıtlar değişmektedir. Verilen yanıtların başlıcaları şunlardır:

- Çünkü varlığım devletin varlığına bağlıdır.
- Çünkü, devlet tanrının iradesidir.
- Çünkü, devlet ve ben bir anlaşma yaptık
- Çünkü, devlet ahlaki düşüncenin gerçekleşmesidir.

Buna göre, siyasal düşünce tarihi aşağıdakilerden hangisinin sorgulanmasına dayanır?

- A) Bürokrasinin gereğinin
B) Devlet-ekonomi ilişkisinin
C) Devlete itaat nedeninin
D) İdeal düzenin olabilirliğinin
E) Bireyin devlet için vazgeçilmezliğinin

9. Kimi sanatçılar dünyayı, ona ilişkin her türlü bayat algının, pembe ten, sarı veya kırmızı elmalara ilişkin her türlü önyargının dışında, yepyeni görmemizi isterler. Basmakalıp düşüncelerden kurtulmak kolay değildir elbette; ama bu kalıplardan kutulan sanatçılar, genellikle en ilginç yapıtları veriyorlar. Bize, doğadaki varlıkların hiç düşlemediğimiz, yepyeni güzelliklerini görmeyi öğretirler de onlardır. Eğer onları izleyip onlardan bir şeyler öğrenirsek, pencereden dışarı bakmak bile heyecan verici bir serüvene dönüşecektir.

Bu parçaya göre, sözü edilen sanatçılar bize aşağıdakilerden hangisini kazandırmaktadır?

- A) Heyecanları denetleme yetisi
B) Değerleri karşılaştırma yetisi
C) Renkleri doğadaki gibi algılama gücü
D) Farklı güzellik anlayışlarını kabul etme eğilimi
E) Doğadaki güzellikleri resme yansıtma isteği

10. Hukuk kurumunun var olmasının benim yararına olduğunu biliyorum. Ayrıca bu kurumun, insanların genel olarak ona saygı duyması sayesinde var olabildiğini de görebiliyorum. Bu durumda, benim bu kuruma, saygı gösterip göstermememin pek de önemli olmadığı düşünülebilir. Ancak, öz çıkar gerektiğinde, herkes benim gibi düşünür ve bu kuruma saygı duymayarak onu zedelerse, yararımıza olan bu kurum yıkılır. Ben bu zedelenmeyi, dolayısıyla kurumun yıkılmasını istemem.

Bu parçaya göre, hukuk kurumunun varlığını sürdürmesi aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Toplumsal denetim mekanizmalarının varlığına
B) Evrensel hukuk kurallarının geçerliliğine
C) İnsanların bu kurumun gereğine inanıp kurumalarına
D) Öz çıkarların bu kurumun isteklerinden farklı olmasına
E) Devletin güvence vermesine

CEVAPLAR

1. D 2. A 3. B 4. E 5. A 6. B 7. E 8. C 9. D 10. C

2004 ÖSS FELSEFE SORULARI

1. Felsefe yapmak dağa tırmanmak gibidir. Sadece doruğu ele geçirmek için dağa çıkanlar, dağdan bir şey anlayamazlar. Gerçek dağcı olanca varlığıyla dağda yaşadığı zamanı üstün tuttuğu içindir ki dağa tırmanır. Doruk ancak dağda yaşanan zamanın bir parçası olarak önemlidir. Dağ, doruk değildir.

Bu parçada savunulan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Filozof, felsefe yapmanın her aşamasından haz alır.
B) Filozofun amacı gerçeğin bilgisine ulaşmaktır.
C) Felsefe, yapmayı öğretir, söylemeyi değil.
D) Felsefede doruk noktası yoktur.
E) Sevgi olmadan felsefe olmaz.

2. Hegel tarihi keşfeder, Schopenhauer ise ondan vazgeçer. Onların bu uyumsuzluğu hala çözüm bekliyor.

Bu parçadan felsefi düşünce ile ilgili aşağıdaki sonuçlardan hangisi çıkarılabilir?

- A) Soruların kendi cevaplarını içerdiği
B) Çağın değerlerine bağlı olduğu
C) Kesin bir doğruya ulaşamadığı
D) Bilimsel düşünceden etkilendiği
E) Doğrusal ilerleme gösterdiği

3. Bir gün üç kişi İskoçya dağlarında yürüyüşe çıkmış. Bir süre sonra, tek başına otlayan siyah bir koyun gören bu üç kişi arasında şu konuşma geçmiştir:

- I. kişi: Demek ki dağlardaki koyunlar siyah.
II. kişi: Bu kadar çabuk genelleyemezsin. Olsa olsa "İskoçya'da en az bir siyah koyun vardır." diyebilirsiniz.
III. kişi: Söyleyebileceğim tek şey, şuradaki koyunun siyah olduğudur.

Bu kişilerden hangilerinin söyledikleri, bilimsel yaklaşıma uygundur?

- A) Yalnız I. B) Yalnız III. C) I. ve II.
D) I. ve III. E) II. ve III.

4. Kendi yaptığı maymuncukla tüm güçlük kapılarını zorlayan bir filozof, bir süre sonra maymuncuğu kullanabilmek için gereksiz kilit yapımına geçer.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yerilmektedir?

- A) Aşırı kuşkucu olma
B) Kuramlara körü körüne bağlanma
C) Gerçekçi tutum takınma
D) Aracı amaç durumuna getirme
E) Kendi aklını üstün görme

5. Varlıklar, sizin onlar karşısında duruşlarınıza göre gösteriyorlar kendilerini. Önümdeki bir demet gül, ona bir botanik uzmanı olarak yaklaştığımda kendini botanik biliminin kavramlarıyla sunar. Bir teorik fizikçi olarak atomlardan, fotonlardan, kuarklardan oluşan bir madde olarak verir kendini. Öte yandan, bir ressam ya da bir şairsem ne denli farklı "yüzleriyle" sunacaktır kendini.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Her varlık kendini diğer varlıklardan farklı gösterir.
B) Doğru bilgi, varlığı yansıtan bilgidir.
C) Bilimler, varlığın özünü anlamamızı kolaylaştırır.
D) Varlığın algılanışı, algılayana bağlıdır.
E) Kişisel tutumlar varlığın özünü değiştirir.

6. Bilim adamları olayları gözlerken çoğu zaman inançlarının benimsedikleri düşüncelerin etkisinde kalmıştır. Örneğin, bazı astronomlar, "Çember mükemmel bir şekildedir. Öyleyse gezegenlerin, yıldızların yörüngeleri çember biçiminde olmalıdır." düşüncesiyle hareket etmişler. Tycho Brahe, 7 sayısının kutsallığına inanmış, 7 gezegen olduğunu düşünerek gözlem yapmıştır.

Bu parçada sözü edilen bilim adamlarının, bilimsel çalışmayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine sahip olmadıkları kesinlikle söylenebilir?

- A) Açıklık B) Nesnellik
C) Dakiklik D) Düzenlilik
E) Seçicilik

7. Ahlaki yaşamımızda, sezgisel anlayış en yüksek kavrayışlar için zorunludur. Sadece kurallara mekanik bir biçimde uyma ya da kalıplara öykünme bizi uzağa götürmez. Yaşama sanatı, eski rollerin bir provası değildir.

Bu görüşü benimseyen bir kişinin aşağıdakilerden hangisini reddetmesi beklenir?

- A) Etik yaşamın varlığını
- B) Sezgisel kavrayışların önemini
- C) Yaşama sanatının varlığını
- D) Kuralların zamanla değiştiğini
- E) Evrensel ahlak yasasının varlığını

8. Toplumun saygın ve demokratik olarak gördüğü kurumlardaki bozulmalar, kamuoyunu böyle görülmeyen kurumlardaki bozulmalardan daha çok rahatsız eder.

Bu durumun temelinde yatan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kötü olmazsa iyinin değeri bilinmez.
- B) Saygınlık göreceli bir kavramdır.
- C) En iyinin bozulması en kötüdür.
- D) İyi, zamanla değişen bir kavramdır.
- E) Kurumlar toplumun güvencesidir.

9. Bizleri sanata yönelten güçlü dürtülerden biri de gündelik hayatın acı verici kabalığından, sıkıcı monotonluğundan ve sürekli değişen kişisel istekler zincirinden kaçma gereksinimidir.

Bu cümlede sözü edilen gereksinim, sanatta özellikle hangi yolla giderilir?

- A) Belirli bir üslubu sürdürme
- B) Alanını sınırlama
- C) Kurmaca dünya oluşturma
- D) Kalıcı yapıtlar verme
- E) Kullanacağı tekniği belirleme

10. Ben elime fırçayı alıp resim yapan biri değilim. Gene de usta ellerden çıkma görsel yapıtların seyrine öyle kaptırırım ki kendimi... Ama neyleyim, benim konumda birinin eski Çin resimlerine erişme olanağı pek yok. Buna karşılık elimi uzatır uzatmaz eriştiğim Çin şiirleri var. Bunların çoğu, o resimlerle akraba. Demek ki resim özlemimi şiirle giderebilecek durumdayım.

Bu parçaya dayanarak sanatla ilgili aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Farklı sanat dalları benzer duygu ve düşünceleri yansıtabilir.
- B) Sanat yapıtının ortaya çıkışında izleyicinin de rolü vardır.
- C) Kimi sanatçılar, sanatın birkaç dalıyla ilgilenir.
- D) Sanat yapıtları eskidikçe değer kazanır.
- E) Sanattan anlamak uzmanlık gerektirir.

CEVAP ANAHTARI : YOK